

Hallituksen esitys eduskunnalle EU:n tekoälyasetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

Liikenne- ja viestintävaliokunta 21.5.2025

Hallitusneuvos Nathalie Dahl

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Esityksen tavoite ja tausta

- Tekoälyasetus on lähtökohtaisesti suoraan sovellettava, mutta edellyttää täydentävän kansallisen lainsäädännön antamista
 - Asetus velvoittaa jäsenvaltioita nimeämään toimivaltaiset kansalliset viranomaiset asetuksen tarkoituksia varten sekä säätämään asetuksen rikkomisesta määrättävistä seuraamuksista 2.8.2025 mennessä
- Esityksen tavoitteena on antaa tekoälyasetusta täydentävä kansallinen lainsäädäntö erityisesti toimivaltaisten kansallisten viranomaisten tehtävistä ja seuraamuksista säätämiseksi

Tekoälyjärjestelmien markkinavalvontaviranomaiset

- Esityksessä säädettäisiin uusi **laki eräiden tekoälyjärjestelmien valvonnasta**
 - Lakia ei sovellettaisi mm. eduskunnan valtiopäivätoimintaan, eduskunnan kansliaan eikä sen muihin virastoihin tietyin edellytyksin
- **Suuririskisten tekoälyjärjestelmien** markkinavalvontatehtävät hajautettaisiin kymmenelle eri kansalliselle viranomaiselle (esim. Liikenne- ja viestintävirasto, Tukes, tietosuojavaltuutettu, Finanssivalvonta, Valvira, Energiavirasto)
 - Taustalla se, että tuotteiden markkinavalvonta on nykyisin myös hajautettu Suomessa useille eri viranomaisille – pyrkimys hyödyntää olemassa olevia markkinavalvonnan rakenteita

Tekoälyjärjestelmien markkina- ja valvontaviranomaiset

- Tietosuoja- ja valtuutettu valvoisi markkina- ja valvontaviranomaisena **kiellettyjen tekoälykäytänteiden** noudattamista
- Liikenne- ja viestintävirasto vastaisi **avoimuusvelvoitteiden** kohteena olevien tekoälyjärjestelmien (esim. tekoälyavusteiset neuvontachatbotit) markkina- ja valvonnasta
 - Jos kuitenkin avoimuusvelvoitteiden kohteena oleva tekoälyjärjestelmä on samanaikaisesti suuririskinen tekoälyjärjestelmä, suuririskisen tekoälyjärjestelmän markkina- ja valvontaviranomainen vastaisi myös avoimuusvelvoitteiden valvonnasta toimialallaan

Muut viranomaistehtävät

- Liikenne- ja viestintävirasto nimettäisiin tekoälyasetuksen mukaiseksi **keskitetyksi yhteyspisteeksi**
 - Tehtävänä mm. asetuksen toimeenpanoon liittyvä viranomaisyhteistyö ja sen koordinointi, yhteydenpito EU:n yhteistyöelimiin ja tekoälyjärjestelmiä koskevan asiantuntijatuen tarjoaminen kansallisille viranomaisille
- **Ilmoitetuista laitoksista vastaavien viranomaisten** tehtävät olisivat myös hajautettu usealle eri viranomaiselle: Työ- ja elinkeinoministeriö, Liikenne- ja viestintävirasto, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus (Fimea), sosiaali- ja terveysministeriö
 - Taustalla se, että kyseiset viranomaiset vastaavat nykyisin tiettyihin tekoälyasetuksen I liitteessä mainittuihin tuotteisiin liittyvistä ilmoitetuista laitoksista

Seuraamukset

- Laissa yksilöityjen tekoälyasetuksen säännösten rikkomisesta voitaisiin määrätä **markkinavalvonnan toimenpiteitä** sekä **seuraamusmaksuja**
- Liikenne- ja viestintäviraston yhteyteen perustettaisiin **tekoälyjärjestelmien valvonnan seuraamusmaksulautakunta**, joka koostuu markkinavalvontaviranomaisten edustajista
 - Lautakunnalla toimivalta määrätä yli 100 000 euron seuraamusmaksut. Yksittäiset markkinavalvontaviranomaiset määräisivät kuitenkin tämän määrän alittavat seuraamusmaksut.

Muut lainsäädännön muutokset

- Esityksessä muutettaisiin myös seuraavia lakeja:
 - Laki eräiden tuotteiden markkina- ja valvonnasta (markkina- ja valvontalaki)
 - Laki sakon täytäntöönpanosta
 - Laki Finanssivalvonnasta
 - Laki Energiavirastosta

Arvioidut vaikutukset

- Tekoälyjärjestelmiä koskevan viranomaisvalvonnan alkaminen varmistaisi, että markkinoille tuotavat tekoälyjärjestelmät ovat turvallisia ja kunnioittavat perusoikeuksia – **luottamuksen vahvistuminen** tekoälyjärjestelmiä kohtaan
- Tekoälyjärjestelmiä koskeva viranomaisvalvonta ja toimijoille määrättävät seuraamukset voivat rajoittaa elinkeinovapautta, koska yritysten **markkinoille tulon esteet** voivat kasvaa
- Uusien viranomaistehtävien on tunnistettu vaativan **resursseja** henkilötyövuosien lisäämiseen ja osaamisen kehittämiseen valvontaa varten sekä tietojärjestelmien ja rekisterien kehittämiseen ja niiden ylläpitämiseen
 - Viranomaisten resurssiarvioihin liittyy kuitenkin epävarmuuksia johtuen mm. tekoälyasetuksen voimassaolon ja asetuksen täytäntöönpanon aikaisesta vaiheesta

Arvioidut vaikutukset

- Tekoälyasetuksen soveltamisen alkaminen porrastetusti jaksottaa tekoälyasetuksen kansallisen toimeenpanon **vaikutuksia valtiontaloudelle**
 - Kiellettyjen tekoälykäytänteiden valvonta alkaa v. 2025, suuririskisten tekoälyjärjestelmien valvonta alkaa porrastetusti v. 2026 ja 2027 ja avoimuusvelvoitteiden valvonta alkaa v. 2026
- Viranomaisten antamaan **ohjaukseen ja neuvontaan** panostettaisiin etupainotteisesti jo ennen valvonnan alkamista
- Tekoälyasetuksen kansallisen toimeenpanon edellyttämät viranomaistehtävät rahoitetaan toimeenpanon ensivaiheessa **olemassa olevia resursseja** uudelleen kohdentamalla